

Új stúdióelőadás a kassai Tháliában: Madách Imre tönkrement házasságának története

Egyszer állt csak a sarkára Imre, hogy márpedig vagy Fráter Erzsi lesz a felesége, vagy senki.



Új stúdióelőadás a kassai Tháliában: Madách Imre tönkrement házasságának története

Egyszer állt csak a sarkára Imre, hogy márpedig vagy Fráter Erzsi lesz a felesége, vagy senki. Szegény fruska még nem tudta, hogy ezért szép lassan halálba fogja őt szadizni a nagyszony. A történet nagy íróink „privát” drámáinak legcudarabbika, ügyes magyartanár ezzel csinál kedvet a diáklányoknak a Tragédia elolvasásához. A három szereplő fennmaradt leveleiből is kiérezhető az elfojtott pokol, hiába a sok kacifántos retorikai fordulat. A csúcs azonban mindenképp Madách akadémiai székfoglalója a nőről „mint olyanról”, ezt az abszurd humoristák is megirigyelhetik. (A Thália előadásában a színpad másik oldalán ezzel párhuzamosan Fráter Erzsi pénzért rimánkodó leveleiből hallunk részleteket, az elmélet és gyakorlat közti ellentétet kidomborítandó.)

Egressy Zoltán hálás témát talált tehát, illetve inkább hálás karaktereket, akik egymásnak feszülve időtlen helyzeteket produkálhatnak. Ha a Vesztett éden című darabban nem lenne pár utalás a korra, abszolút mai történetként is kezelhetnénk. Egy anya rajong fiáért, de mivel nála sokkal erősebb egyéniség, szeretetével agyonnyomja, tönkrezúzza. A feleség rajong férjéért, de mivel az a döntő pillanatokban magára hagyja őt, lassan elfordul tőle. A két nő gyűlöli egymást, mert mindketten ugyanazt a férfit akarják csakis maguknak. Szegény férfi pedig képtelen az asztalra csapni és választani közülük.

A kassai Thália Színház remekül időzített: a Madách életével és művével foglalkozó Kazinczy

Napok keretében mutatták be a háromszereplős stúdió-darabot, egy olyan estén, amikor a terem falait Az ember tragédiájához készült híres Zichy-illusztrációk díszítették. A sok egybeeséshez még egy: a Fráter Erzsit alakító Varga Livia ugyanazon a napon született, mint tragikus sorsú karaktere!

Beke Sándor rendező észrevette Varga Líviában a „lidérckét”, azt a csapongó, mozgékony, izgatott, kissé ideges lényt, aki alkalmatlan a kor hagyományos női szerepére, asszonyként is bálba, mulatságra vágyik, sőt – *horribile dictu!* – önálló akarata van. Hármójuk közül neki van a legnehezebb dolga a színpadon, szűk két óra alatt kell tizennyolc éves, vidám fruskából földre döngölt, elmeháborodott csavargóvá válnia. Hálás szerep, sok mindent meg lehet mutatni benne, és Varga Livia mutat is, mintha stílusgyakorlat-órán vizsgázna jelesre, lám, vannak még a Thália társulatában rejtett értékek.

A nagyszonyt játszó Kövesdi Szabó Mária egyszerre félelmetes, szigorú, katonás, kimért, elhű és könyörtelen, ám ez az arzenál végig változatlan marad, nem enyhül és nem ingadozik, egy idő után kiszámíthatóak lesznek gesztusai, tudjuk, hogy nem érhet minket meglepetés, csak ha valaki végre fojtogatni kezdené a hárpíát. Fia iránt nem igazán mutat ki szeretetet, ezért Madách (Gál Tamás) részéről is inkább tiszteletteljes félelem érkezik reakcióként, jó, hogy haptákba nem vágja magát előtte. Gál Tamás néhány megnyilvánulása azonban olyan spontán, életszerű, mintha a saját anyja állna vele szemben. A két karakter ettől még messzebb kerül egymástól.

Maga a szöveg egyébként szinte tukmálja a színészekre az életszerűséget. Rövid, egyszerű és világos mondatok, csak a lényeg, pattogó, pörgő replikák, semmi irodalmiasság, a dialógusok még csak véletlenül sem hajznak a Tragédia mondataira. Az a pár sor, ami a nagy műből elhangzik, szándékosan stilizált formában, hangszalagról hangzik el. A szerző tehát tálcán kínálja a „hótt mai” játék lehetőségét. Az, hogy a színészek gyakran nem élnek vele, és inkább görög tragédiaként kezelik az alapanyagot, valószínűleg a Madách iránti tiszteletből fakad. Az előadás minden jelenettel egyenletesen halad a tragikus vég felé, tudjuk, hogy nincs visszaút, a klipszerű, rövid életképek viszont izgalmassá, frissé teszik a történetet. Néha évek telnek el két jelenet között. A színészek dolgát ez borzasztóan megnehezíti, percek alatt kell váltaniuk.

Olvasva inkább Madách Imre a történet nagy vesztese, az egymást szekáló nők őt is kikészítik. A színpadon viszont „Az asszony tragédiája” kap nagyobb hangsúlyt. A figurák képkörbe merevedése remek rendezői ötlet, az árnyjáték szintén, az alulról jövő fények pedig még hangsúlyosabbá teszik a drámát. A minimalista, ám hatásos játéktér egyébként szintén Beke Sándor munkáját dicséri.

Jó, hogy a kassaiak felfedezték maguknak ezt az elgondolkodtató darabot, amelyre tudtommal a helyi diákság is tömegestül érkezik majd, sőt pár nap múlva már Nyugat-Szlovákiában turnéznak vele. Mivel a Vesztett édent eddig csak egyetlen budapesti színház mutatta be, a hazai közönség számára különleges alkalom kínálkozik három különös személyiség megismerésére. Mert bár a leveleken kívül minden párbeszéd fiktív, ez a dolog Sztrégován akár így is történhetett. Vagy még ígybb...

Mama, elmegy maga a jó francba!

Írta: Új Szó

2005. december 08. csütörtök - Módosítás: 2005. december 08. csütörtök

JUHÁSZ KATALIN